

The study of reduplications in Kermānshāhi Kurdish based on morphological reduplication theory

Azhideh. Nasrin^{1*} **- Sadeghi. Seyyede Sareh²**

1: Ph.D. General Linguistics, University of Bu Ali Sina, Hamadan, Iran (correspondence author)
azhidehn@gmail.com

2: Ph.D. General Linguistics, University of Bu Ali Sina, Hamadan, Iran.

Abstract: As a phonological and morphological process, reduplication is capable of producing both meaningful and meaningless components, which has made it a challenging issue in linguistics. There is a considerable number of reduplicants in Kermānshāhi Kurdish which can be helpful in the recognition of true reduplicants. In this dialect, reduplicants appear in the form of adverbs, adjectives, verbs and even onomatopoeias. In the present study, around 180 reduplicants have been collected from oral and written sources and studied based on Sharon Inkelas and Cheryl Zoll (2005). Putting aside repetitive words which are common between Persian and Kurdish, the rest of words have been hierarchically classified into seven groups; reduplicants involving only phonological similarity of the daughters, reduplicants involving phonological as well as semantic similarity of the daughters, particles, partial suffixal reduplication, partial prefixal reduplication, onomatopoeia and full reduplications. The aim of this descriptive - analytical research is to explore how useful morphological reduplication is in the study of reduplicants in Kermānshāhi Kurdish. The results indicate that morphological construction allows to examine repetition of metaphorical daughters as reduplications. However, for repetitive words involving meaningless daughters, this theory needs to be reanalyzed.

Key words: reduplicants, construction, full reduplication, partial reduplication, added meaning, Kermānshāhi Kurdish.

- N. Azhideh; S.S. Sadeghi (2024). The study of reduplications in Kermānshāhi Kurdish based on morphological reduplication theory, *Journal of Linguistic and Rhetorical Studies* 15(36), 409-436.

[Doi: 10.22075/jlrs.2023.30548.2277](https://doi.org/10.22075/jlrs.2023.30548.2277)

سال پانزدهم - شماره ۳۶ - تابستان ۱۴۰۳

صفحات ۴۰۹-۴۳۶ (مقاله پژوهشی)

تاریخ: وصول ۱۴۰۱/۱۲/۲۶ - بازنگری ۱۴۰۲/۰۶/۲۶ - پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۸

بررسی تکرار در کردی کرمانشاهی براساس نظریهٔ دوگان‌سازی صرفی

نسرین آژیده^{*۱} / سیده ساره صادقی^۲

۱: دانش آموختهٔ دکتری زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران (نویسندهٔ مسئول) azhidehn@gmail.com

۲: دانش آموختهٔ دکتری زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

چکیده: تکرار هم فرایندی صرفی و هم واجی است که می‌تواند از تکرار عناصر معنادار و بی‌معنا ساخته شود. از این حیث تکرار به موضوعی چالش‌برانگیز در مباحث زبان‌شناسی تبدیل شده‌است. دوگان‌ساخت‌ها در کردی کرمانشاهی تعداد قابل توجهی دارند که بررسی آن‌ها در شناخت بیشتر ماهیت تکرار سودمند است. این کلمات در مقوله‌ها و نقش‌های مختلفی چون نام‌آوا، ادات، قید، صفت، فعل و... ظاهر می‌شوند. در این پژوهش در حدود ۱۸۰ کلمهٔ تکرار کردی کرمانشاهی از منابع مکتوب و نیز گفتار گویشوران به دست آمد و براساس نظرات اینکلاس و زول (۲۰۰۵) مورد بررسی قرار گرفت. الگوهای تکرار در این گویش، در هفت گروه متفاوت به صورت یک پیوستار نمایش داده شده‌اند. این الگوها عبارتند از: دوگان-ساخت‌هایی با صرفاً شباهت واجی دختران، شباهت واجی / معنایی و اصطلاحی دختران، ادات، ناقص پسوندی، ناقص پیشوندی، نام‌آوا و تکرار کامل. روش انجام این پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده است و هدف این بود که نشان دهیم نظریهٔ دوگان‌سازی صرفی تا چه حد می‌تواند در تبیین دوگان‌ساخت‌های کردی کرمانشاهی کارایی داشته باشد. نتایج بررسی نشان می‌دهد که با استفاده از مفهوم ساخت در این نظریه، دوگان‌ساخت‌های با معنای اصطلاحی هم قابل بررسی هستند؛ اما برای مواردی که دوگان‌ساخت از اجزای بی‌معنا تشکیل شده باشد، این نظریه نیاز به بازبینی دارد.

کلیدواژه: دوگان‌ساخت، ساخت، تکرار کامل، تکرار ناقص، معنای افزوده شده، کردی کرمانشاهی.

- آژیده، نسرین، سیده ساره (۱۴۰۳) بررسی تکرار در کردی کرمانشاهی براساس نظریهٔ دوگان-

سازی صرفی، مجله مطالعات زبانی و بلاغی دانشگاه سمنان، شماره ۳۶، صفحات ۴۰۹-۴۳۶.

[Doi: 10.22075/jlrs.2023.30548.2277](https://doi.org/10.22075/jlrs.2023.30548.2277)

۱. مقدمه

تکرار^۱ فرایندی بسیار معمول و صرفی است که در آن بخشی از پایه یا کل آن تکرار شده و به پایه می‌چسبد. این بخش تکراری می‌تواند هم قبل و هم بعد از پایه قرار گیرد (هاسپلمث^۲، ۲۰۰۲: ۳۸). تکرار هم جنبهٔ صرفی و هم واجی دارد؛ زیرا از یک سو افزودن بخش تکراری مانند وندافزایی عمل می‌کند و از این لحاظ فرایندی صرفی تلقی می‌شود و از سوی دیگر بخش تکراری ویژگی‌هایی آوایی شبیه به پایه دارد و از این لحاظ در حوزهٔ واج‌شناسی قرار می‌گیرد.^۳ به‌طور کلی هدف از پژوهش حاضر توصیف و دسته‌بندی انواع مختلف تکرار در کردی کرمانشاهی است. برای این منظور، ویژگی‌های دوگان‌ساخت‌ها در کردی کرمانشاهی براساس نظریهٔ صرفی معنایی اینکلاس و زول^۴ (۲۰۰۵) مورد بررسی قرار گرفته‌است. کردی کرمانشاهی، مجموعه‌ای از لهجه‌ها و گویش‌های مختلف کردی را دربرمی‌گیرد که در مرکز استان کرمانشاه تکلم شده و در مجموعهٔ کردی جنوبی قرار می‌گیرند. داده‌ها نشان می‌دهد که گذشته از موارد مشترک با زبان فارسی تعداد ساخت‌های تکرار در این زبان چشمگیر است و انواع صوری و معنایی مختلفی را دربرمی‌گیرد. داده‌های مورد نظر پژوهش از گفتگوی روزمره و نیز از فرهنگ لغات گویش کرمانشاهی حیدرزاده (۱۳۸۷) گردآوری شده‌است؛ ابتدا موارد مشترک با زبان فارسی حذف و سپس آوانگاری و معناگذاری شده و در قالب نظریهٔ اینکلاس و زول (۲۰۰۵) مورد بررسی قرار گرفته‌اند. آنچه در این تحقیق مورد پرسش است اینکه کدام کلمات در کردی کرمانشاهی دوگان‌ساخت قلمداد می‌شوند؟ و آیا دیدگاه اینکلاس و زول به‌طور کامل می‌تواند از عهدهٔ تبیین داده‌های مورد بررسی این پژوهش برآید؟ فرض تحقیق بر این است که دوگان‌ساخت‌های کردی کرمانشاهی

1. reduplication

2. Haspelmath

۳. این نوع تکرار که نام آواها و دیگر انواع کلمات مکرر در سطح کلمه را دربرمی‌گیرد، در آثار ادبی به نام‌های مختلفی همچون تکرار طبیعی (واعظ و کاردل ایلواری، ۱۳۹۱) یا کلمات مکرر (وفایی، ۱۳۸۹) خوانده می‌شود.

4. Inkelas & Zoll

صورت‌های مختلف از جمله تکرارهایی با پایه بی‌معنا را در برمی‌گیرد و همچنین در بررسی این دوگان‌ساخت‌ها دیدگاه اینکلاس و زول از دیدگاه‌های دیگر مناسب‌تر است.

۲. پیشینه پژوهش

در مطالعات پیشین، کلمات مکرر را غالباً از منظر معنایی، واجی و صرفی مورد بررسی قرار داده‌اند؛ از منظر معنایی ریگر^۱ (۱۹۹۸) معتقد است که مکرر بودن، جمع و بیان کودکان سه معنی اصلی در دوگان‌ساخت‌ها هستند و معانی دیگری همچون کاهش، بی‌نظمی، تحقیر، جمع، شدت، محبت، تداوم و تکمیل از سه معنای اولیه حاصل می‌شوند. در بحث معنادار بودن اجزاء تکرار نیز موراوچیک^۲ (زاده ۱۹۳۹م.) (۳۰۱:۱۹۷۸) معتقد است که تنها آن صورت‌هایی که بخش پایه آن‌ها معنادار است، جزء تکرار قلمداد می‌شوند و از این حیث مواردی هم‌چون نام‌آواها دوگان‌ساخت نیستند؛ برای مثال، کلمه‌ای مانند *pa pa* در زبان مجاری ساخت تکرار نیست؛ زیرا *pa* واحد معناداری در این زبان نیست؛ اما در بررسی دوگان‌ساخت‌ها شواهدی از نام‌آواهای کردی کرمانشاهی وجود دارد که نشان می‌دهد در برخی موارد پایه‌های بی‌معنا به یک مدخل واژگانی تبدیل شده و معنادار شده‌اند؛ از این رو در تشکیل دوگان‌ساخت‌ها دیگر معنادار بودن پایه ضرورتی ندارد.

از منظر واجی و صرفی نیز مطالعات پیشین به ترتیب در دیدگاه نسخه‌برداری واجی^۳ مارانتز^۴ (زاده ۱۹۵۹م.) (۱۹۸۲) و دوگان‌سازی صرفی اینکلاس و زول (۲۰۰۵) نمود می‌یابند. در رویکرد نسخه‌برداری واجی، تکرار فرایندی واجی است که در آن جزء مکرر مشخصه‌های واجی و وزنی پایه را کپی می‌کند؛ اما در نسخه‌برداری صرفی که

1. Regier
2. Moravcsik
3. Phonological reduplication
4. Marantz

به وسیلهٔ "درج دوگانه"^۱ نمود می‌یابد، نتیجهٔ تطابق واجی نیست و هیچ‌یک از مشخصه‌های مختص نسخه‌برداری واجی را ندارد؛ به عبارتی دو عنصر با هم ارتباط صرفی دارند، اما به لحاظ واجی مستقل هستند (اینکلاس و زول، ۲۰۰۸: ۳۵۱). براساس این نظریه، معنای حاصل از تکرار شامل نوعی افزودهٔ معنایی^۲ به علاوهٔ معنای عناصر مکرر است. در زبان فارسی مطالعات فراوانی پیرامون دوگان‌ساخت‌ها صورت گرفته است؛ فرایند تکرار در زبان فارسی به دو نوع تکرار کامل و تکرار ناقص تقسیم شده است (شقایق، ۱۳۷۹؛ کلباسی، ۱۳۸۷، ۶۶-۶۸). از نظر شقایق (زادهٔ ۱۳۲۷ هـ.ش.) (۱۳۸۹) در تکرار کامل یک تکواژ عیناً تکرار می‌شود. تکرار کامل دارای دو نوع افزوده^۳ و نافزوده^۴ است. همچنین تکرار کامل افزوده خود شامل افزودهٔ میانی و پایانی است. در فرایند تکرار ناقص نیز بخشی از یک تکواژ تکرار می‌شود و به دو دستهٔ تکرار ناقص پیشوندی و پسوندی تقسیم می‌شود. راسخ‌مهند (۱۳۸۸) (زادهٔ ۱۳۵۲ هـ.ش.) با رویکردی معنایی و براساس نظرات "موراوچیک"^۵ (زادهٔ ۱۹۴۵ م.)، "رژیه"^۶ و "کاجیتانی"^۷ تکرار را در زبان فارسی بررسی کرده و نمودار سلسله مراتب معنایی را برای کلمات تکرار ارائه داده است. وی نشان داد که تکرار در طبقات دستوری و حرف اضافه روی نمی‌دهد؛ بلکه در مقولاتی چون فعل، اسم، صفت و قید دیده می‌شود. گلغام (زادهٔ ۱۳۴۶ هـ.ش.) و محیی‌الدین قمشه‌ای (۱۳۹۰: ۱۵۶) معتقدند که عدم تفکیک نظری و عملی ساخت‌های حاصل از فرایند تکرار در سطوح مختلف آوایی (نام‌آوا)، سطح صرف (دوگان‌ساخت‌ها) و سطح نحو (گروه‌ها یا واژه‌های مکرر) موجب تحلیل‌ها و طبقه‌بندی‌های نادرستی از این گونه ساخت‌ها شده است و نمی‌توان بسیاری از آن‌ها را دوگان‌ساخت قلمداد کرد. در متن پژوهش، مواردی از گویش کرمانشاهی دیده می‌شود که هم در سطح آوایی و

-
1. double insertion
 2. added meaning
 3. Superadded full reduplication
 4. Pure full reduplication
 5. Moravcisk
 6. Regier
 7. Katijani

هم سطح صرفی قابل بررسی هستند و از این رو نمی‌توان فرایند تکرار را تنها مختص سطح واجی دانست. محمودی‌بختیاری (زاده ۱۳۵۴ ه.ش.) و ذوالفقار‌کندی (۱۳۹۴) با بررسی پیکره‌بنیاد تکرار کامل در زبان فارسی معتقدند که حتی اجزای بی‌معنا نیز در ایجاد ساخت دوگانی شرکت کرده‌اند و در موارد متعددی نیز معنایی کاملاً جدید ایجاد شده است. همچنین نام‌آواها گاهی اصوات و نوعی معنا از خود ارائه می‌دهند و همه آنها فاقد معنا نیستند. شاهرودی شهرکی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی پیکره‌بنیاد تکرار کامل حاصل از ب + پایه فعل مضارع در زبان فارسی پرداخته و نشان داده‌اند که با توجه به تفاوت صوری یا معنایی دوگان‌ساخت‌ها با پایه، این دوگان‌ساخت‌ها نوعی ساخت^۱ هستند و از نظر معنایی نیز شدت و انجام کار بیش از حد معمول از ویژگی‌های این ساخت است.

سلندری رابری و دیگران (۱۳۹۵ الف) نشان داده‌اند که نظریه نسخه‌برداری واجی در برخی از موارد نمی‌تواند تشکیل دوگان‌ساخت‌ها را در زبان‌های ایرانی توجیه کند؛ برای مثال بسیاری از دوگان‌ساخت‌ها در زبان فارسی معیار همجواری^۲ و همسانی واجی را که از معیارهای نسخه‌برداری واجی است، نقض می‌کنند و تأییدی بر نظریه دوگان‌سازی صرفی هستند. از آنجا که این موضوع درباره کردی کرمانشاهی نیز صادق است، نسخه‌برداری واجی نمی‌تواند چارچوب نظری مناسبی برای تحلیل دوگان‌ساخت‌ها در این گویش ارائه کند. سلندری و رابری (۱۳۹۵ ب) براساس دوگان‌سازی صرفی به بررسی ساخت یا نحوه شکل‌گیری دوگان‌ساخت‌هایی از زبان فارسی پرداخته‌اند که هر دو عنصرشان فعل است. آن‌ها در این مطالعه ادعای اصلی نظریه دوگان‌سازی صرفی مبنی بر شکل‌گیری دوگان‌ساخت‌ها از طریق تکرار ویژگی‌های معین صرفی و نه الزاماً واجی را مورد تأیید قرار می‌دهند. دبیرمقدم و ملکی (۱۳۹۵) به تحلیل صوری و معنایی فرایند تکرار کامل براساس نظرات ریگر (۱۹۹۸) و اینکلاس و زول (۲۰۰۵) پرداخته و

1. Construction
2. proximity

به این نتیجه رسیده‌اند که در برخی از موارد، معنای ساخت دوگان‌سازی شده متفاوت از اجزای آن است و از این رو نظریه اینکلاس و زول (۲۰۰۵) از عهده تبیین این موارد بر نمی‌آید. غنی‌آبادی و دیگران (۲۰۰۶) براساس انگاره دوگان‌سازی صرفی اینکلاس و زول فرایند تکرار را نوعی کپی‌سازی می‌دانند و به بررسی تکرارهایی همچون "کتاب متاب"، "سفید سفید" و "رفتن که رفتن" پرداخته‌اند. امینی (۱۴۰۰) با بررسی دوگان‌سازی در چند زبان و گویش رایج در ایران نشان داده است که در چارچوب انگاره اینکلاس و زول نمی‌توان تبیین رضایت‌بخشی برای برخی از داده‌ها ارائه کرد. وی همچنین نشان داده است که ساخت‌هایی دوتایی مبتنی بر نام‌آواها را نیز می‌توان گونه‌ای دوگان‌سازی دانست.

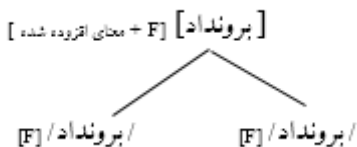
تاکنون پژوهشی در حوزه دوگان‌سازی‌های کردی کرمانشاهی صورت نگرفته و پژوهش حاضر برای اولین بار است که به این مسأله می‌پردازد؛ اما به‌طور کلی در حیطه زبان کردی می‌توان به مقالات زیر اشاره کرد: پژوهش راسخ مهند و محمدی‌راد (۱۳۹۲) که پیرامون تکرار در کردی سورانی براساس نظریات موراوچیک (۱۹۷۸) انجام گرفته و نتایج آن‌ها نیز نظرات موراوچیک را تأیید می‌کند. رضی‌نژاد و الله‌یاری (۱۳۹۵) و همچنین تفرجی‌یگانه و جهانی‌فر (۱۳۹۶) در چارچوب دستور زایشی و نظریه بهینگی به بررسی تکرار در زبان کردی پرداخته‌اند. امینی (۱۴۰۰) به بررسی دوگان‌سازی در مجموعه‌ای از گویش‌های ایرانی از جمله زبان کردی براساس نظریه اینکلاس و زول (۲۰۰۵) پرداخته و نشان داده است که در چارچوب این نظریه نمی‌توان تبیین رضایت‌بخشی برای برخی از داده‌ها ارائه کرد.

۳. چارچوب نظری پژوهش

اینکلاس و زول (۲۰۰۵) معتقدند نیروی برانگیزنده دوگان‌سازی ساختوازی یا نحوی است و نه واجی. آن‌ها مدل جدیدی را ارائه می‌کنند که محدوده وسیع‌تری از الگوهای تکرار را دربرمی‌گیرد. محور مرکزی دوگان‌سازی صرفی هم مکانیسم‌های واجی و هم ساختوازی معنایی بوده و اینها در واقع مکمل یکدیگر هستند. نظریه مورد نظر اینکلاس

و زول "دوگان سازی صرفی"^۱ یا ساختواژی نامیده می شود، در این نظریه، هر دو سازه خواهر هستند و دختران^۲ دوگان ساخت محسوب می شوند. بنابراین اصطلاحات "پایه" و "بخش تکراری" دیگر جایگاهی نداشته و تنها برای تسهیل در توضیح فرایند دوگان سازی به کار می روند (اینکلاس و زول ۲۰۰۵: ۱۱). نکته دیگر اینکه در این نظریه همسان نبودن صورتی دختران نیز موجه است؛ زیرا براساس این نظریه دوگان سازی زمانی حاصل می شود که صرف دو بار به یک سازه با مشخصه معنایی خاص نیاز پیدا کند. ضمن اینکه تغییر واجی هر دو یا یکی از سازه ها ممکن است (همان: ۶). اگر درونداد یک دوگان ساخت صرفی مشخصات معنایی خاصی داشته باشد آنگاه الگوی زیر برای تکرار متصور است:

[F] مجموعه ای از مشخصات معنایی است.

شکل ۱: اتکاء دوگان سازی اینکلاس و زول (۲۰۰۵: ۷)

در این الگو معنای حاصل از تکرار شامل نوعی افزوده معنایی به علاوه معنای عناصر مکرر است. به بیان دیگر، دوگان سازی بر تکرار ساختواژی معنایی مشخصه ها استوار است. در این رویکرد، دوگان سازی به انگیزه نحوی یا ساختواژی و نه صرفاً واجی صورت می گیرد. در چارچوب این نظریه، سازه هایی که ساخت دوگان سازی شده را

تشکیل می‌دهند، ممکن است از نظر ساختواژی و واجی با هم تفاوت داشته باشند، اما از نظر معنایی باید با هم یکی باشند.

در دوگان‌سازی صرفی برای تبیین مواردی از تکرار که معنای کل دوگان‌ساخت از معنای اجزای تشکیل‌دهندهٔ آن (دختران) قابل‌استنباط نباشد، مفهوم ساخت صرفی استعمال می‌شود. منظور از ساخت در این مقاله قالب دوگان‌ساخت است. "ساخت" قاعده یا الگوی صرفی است که دو سازهٔ خواهر را با هم تلفیق و به سازهٔ منفردی تبدیل می‌کند. وندها، ساخت‌های کوتاه‌سازی^۱ و فرایندهای تکرار هر یک ساخت‌هایی منحصربه‌فرد هستند (اینکلاس و زول، ۲۰۰۵: ۱۱-۱۲)؛ در واقع وجود مفهوم ساخت کمک می‌کند که مواردی از تکرار با درجات بسیار ضعیف یا حتی بدون تصویرگونگی^۲ (انطباق صورت و معنا) صرفی تبیین شوند؛ مانند کلماتی که معنای اصطلاحی دارند یا ترکیباتی هسته بیرونی هستند (همان: ۱۳). نگارندگان بر این باورند که از مفهوم ساخت می‌توان برای تبیین مواردی که هر دو جزء تکرار بی‌معنا هستند نیز استفاده کرد. وجود مفهوم ساخت در این نظریه در بررسی دوگان‌ساخت‌های کردی کرمانشاهی اهمیت بسزایی دارد؛ زیرا به نمونه‌هایی برخورد می‌کنیم که معنای کل دوگان‌ساخت از معنای دختران قابل‌برداشت نیست.

۴. روش تحقیق

داده‌های مستخرج از زبان‌ها و گویش‌های محلی، مواردی از رفتار زبانی را به دست می‌دهند که در تعدیل نظریه‌ها اثربخش هستند. مطالعهٔ این گویش‌ها مستلزم بررسی دقیق و آشنایی کامل با این گویش‌ها است تا از این طریق تحلیل کامل‌تری انجام شود. در مطالعهٔ حاضر برای بررسی دوگان‌ساخت‌ها در گویش کرمانشاهی، داده‌ها از فرهنگ لغات گویش کرمانشاهی حیدرزاده (۱۳۸۷) استخراج و علاوه بر آن، مواردی از گفتار روزمره در مدت بیش از ۳ سال گردآوری و تحلیل شده است. پس از بررسی دقیق

1. truncation constructions

2. Iconicity

داده‌ها براساس نظریهٔ اینکلاس و زول (۲۰۰۵) که مناسب‌ترین نظریه برای تحلیل آن‌ها بوده است، مورد بررسی قرار گرفته و همچنین ناتوانی نظریه در تبیین برخی از موارد نیز نشان داده شده است. در این مقاله دوگان‌ساخت‌ها در قالب هفت نوع مختلف ارائه شده‌اند و بر حسب میزان عناصر تکرار شده از نام‌های سنتی چون تکرار کامل، تکرار ناقص و... استفاده شده است که در متن توضیح مفصل‌تری راجع به آن‌ها ارائه شده است.

۵. انواع دوگان‌ساخت‌ها در کردی کرمانشاهی

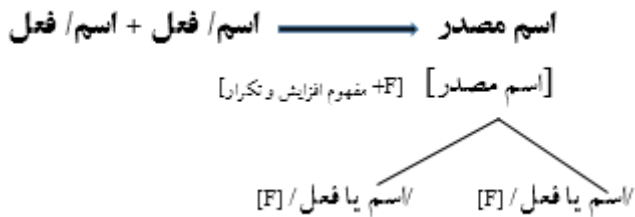
الگوهای دوگان‌سازی در کردی کرمانشاهی موارد متعددی را شامل می‌شود. در برخی از موارد، معنای حاصل مجموعی از معنای دختران است و شفافیت معنایی وجود دارد؛ اما در دیگر موارد، معنای کلی دوگان‌ساخت حاصل معنای اجزای آن نیست و در واقع، از معنای اجزای دوگان‌ساخت نمی‌توان به معنای کلی آن دست یافت. از این‌رو شفافیت معنایی وجود ندارد یا کمتر است. بر این اساس در نهایت طیفی از دوگان‌ساخت‌های کردی کرمانشاهی حاصل می‌شود. از این میان، تکرار کامل نافزوده نمونهٔ اصلی دوگان‌ساخت‌ها در کردی کرمانشاهی است که دوگان‌ساخت‌های دیگر پیرامون آن شکل می‌گیرند. شایان ذکر است که برای شناسایی بهتر دوگان‌ساخت‌های کردی از اصطلاحات سنتی تکرار کامل نافزوده، تکرار ناقص پسوندی و پیشوندی بهره گرفته شده است.

۵-۱. تکرار کامل نافزوده در کردی کرمانشاهی

در این فرایند هر دو دختر همسان هستند و هیچ عنصر اضافی دیگری وجود ندارد. در این مورد از تکرار که در کردی کرمانشاهی بسیار دیده می‌شود، معنای دوگان‌ساخت از معنای دو دختر برداشت می‌شود و حاصل معنای دختران و نیز معنای افزوده، افزایش و تکرار است. از آنجایی که در دوگان‌سازی صرفی، نسخه‌برداری واجی کاملاً کنار گذاشته نمی‌شود، می‌توان گفت بخش تکراری تکواژی است که تمام ویژگی‌های

واجی بخش پایه را تکرار می‌کند. الگوهای زیر در دوگان‌سازی صرفی برای کردی کرمانشاهی متصور است:

- (۱) بکش بکش / bokofboko/ "کشتن"
- (۲) بکوبکو / bokuboku/ "عجله کردن"
- (۳) فچ فچ / fetʃfetʃ/ "پچ پچ کردن"

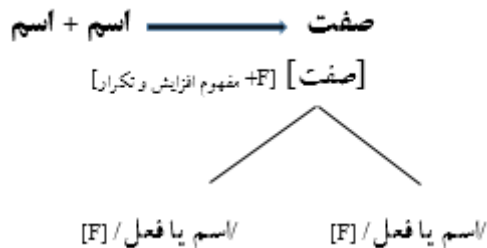
این اسامی مصدر در هنگام تبدیل به فعل الزاماً در کنار هم‌کرد "کردن" / kerden / به کار می‌روند و معنای حاصل نیز در بردارندهٔ معنای دو دختر به علاوهٔ معنای افزودهٔ افزایش و تکرار است. گونهٔ دیگر تکرار کامل نوافزوده از الگوی زیر شکل می‌گیرد:

(۴) برکه برکه / brokæbrokæ/ "بریده بریده"

(۵) پراش پراش "تکه تکه" / pæraʃpæraʃ/

(۶) چیل چیل "راه راه" / tʃiltʃil/

در این موارد نیز معنای دوگان‌ساخت حاصل جمع معنای هر دو دختر و معنای افزودهٔ افزایش و تکرار است:

برخی دیگر از موارد تکرار کامل نافزوده به شکل زیر ساخته می‌شوند:

(۷) بازی بازی "کم کم" /bazibazi/

(۸) دزی دزی "کم کم" /dozidozi/

(۹) کران کران "کشان کشان" /kerankeran/

قید → قید / صفت + قید / صفت

[قید] [+F] مفهوم افزایش و تکرار

قید یا صفت / [F] / قید یا صفت / [F]

معنای این دسته از دوگان‌ساخت‌ها نیز حاصل جمع معنای هر دو دختر همراه با معنای افزوده افزایش و تکرار است. تکرار کامل نافزوده در برخی موارد شامل نام‌آوا یا با معنای اصطلاحی و غیرشفاف در دوگان‌سازی فعل یا ادات نیز هست مانند: پخشه پخشه /pæxʃæpæxʃæ/ با معنای تحت‌اللفظی "مگس مگس" و معنای اصطلاحی "آهسته و با اتلاف وقت کاری را انجام دادن". این موارد را در الگوی مورد ارائه اینکلاس و زول (۲۰۰۵) با کمک مفهوم ساخت تبیین می‌شوند. در این گونه موارد معنای دوگان‌ساخت حاصل جمع معنای دختران نیست، بلکه معنای خود دوگان‌ساخت است که غلبه دارد. علاوه بر این موارد، در گویش کردی کرمانشاهی مواردی از ساخت صفت وجود دارد که گویشور آن را در لحظه و براساس نیازش می‌سازد. این ساخت-های تکراری اغلب برای اسم‌های جمع به کار می‌روند و بیانگر جمع بودن موصوف و نیز شدت صفت است:

(۱۰) هر چی جنس پیس پیسه هاوردیه "تمام جنس‌های بد را آورده‌است." hæɾ

/tʃi dʒ ɛns pɪspɪs pɪspɪs-æ hæwɛrd-ɪæ/

(۱۱) ای دوتیل رنگین^۲ رنگینه. "این دخترهای زیبا" /ʔi dwæt-ræjin-æ/
eil-ræjin

برخی دیگر از این نوع تکرارها عبارتند از:

(۱۲) عزیز عزیز "افراد یا چیزهای خوب، عزیز" /ʔæzizʔæziz/

(۱۳) خاس خاس "افراد یا چیزهای خوب" /xasxas/

(۱۴) کمروزه کمروزه "افراد کوتاه قد" /komeruzæ komeruzæ/

(۱۵) دریژ دریژ "افراد یا چیزهای بلند" /derizderiz/

تکرار در این واژه‌ها بیانگر مطابقت شماره بین صفت و موصوف است و به ساخت نحو مربوط می‌شود؛ بنابراین دوگان‌سازی تنها به بخش واجی منحصر نمی‌شود.

۵-۲. تکرار کامل میانی

در این فرایند یک "پیونده" یا "نکواژ تهی"^۲ در بین قسمت پایه و قسمت تکرار شونده قرار می‌گیرد. برخی از دوگان‌ساخت‌های این گروه در زیر نشان داده شده است:

(۱۶) پله پل "دست و پا زدن" /pæl-æ-pæl/

(۱۷) خنه‌خن "با خنده و آهسته کاری را انجام دادن" /xæn-æ-xæn/

(۱۸) سنگه‌سنگ "به کندی کاری را انجام دادن" /saŋ-æ-saŋ/

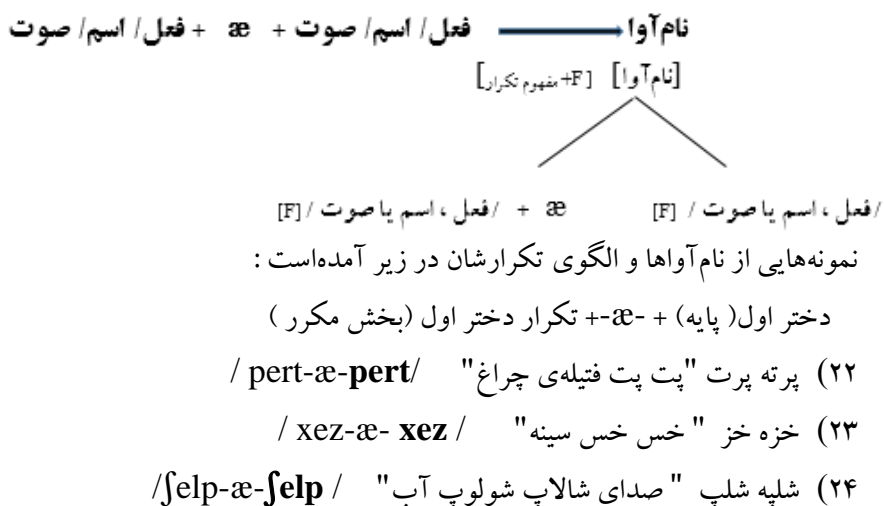
(۱۹) زرکه زرک "سوسوی چشم گربه و..." /zerk-æ-zerk/

موارد دیگری از تکرار کامل میانی در کردی کرمانشاهی دیده می‌شود که قید یا صفت هستند و پیونده در آن‌ها /ai/ است؛ این موارد نادر هستند و به کلمات زیر محدود می‌شوند.

(۲۰) سالای سال "سال به سال" /sal-ar-sal/

1. Linker morph
2. Empty morph

(۲۱) داغای داغ "وقتی که داغ است" /daq-ai-daq/ در کردی کرمانشاهی نام آواها نیز معمولاً حاصل الگوی تکرار کامل میانی هستند. در موارد زیر به دلیل اینکه پس از دختر اول و پیونده -æ-، مکث وجود دارد و پس از مکث دختر دوم تلفظ می‌شود، پیونده -æ- به لحاظ واجی به منتسب، به ساخت هجایی دختر اول (پایه) است؛ بنابراین الگوی زیر برای این دوگان ساخت‌ها متصور است:

در کردی کرمانشاهی کاربرد وسیع نام آواها باعث شده است که بخش بی‌معنای تکراری خود به صورت مستقل، یک مقوله دستوری همچون فعل، اسم یا صفت را تشکیل دهد. در مثال زیر، نام آوا صورت غیرمکرر پیدا کرده و به عنوان فعل بکار گرفته شده است؛ بنابراین نمی‌توان آن را به دلیل نام آوا بودن در سطح آوایی قرار داد؛ زیرا به واژه‌ای معنادار تبدیل شده است:

(۲۵) نام آوا : لوله لول "صدای زوزه" /lɔil-æ-lɔil/

فعل: لوله نی "زوزه می‌کشد" /lɔilen ɪ/

کاربرد در جمله: گرگه چه لولنی " این گرگ چقدر زوزه می‌کشد "

/ gorg-æ tʃæ lɔɪl-enɪ

(۲۶) **نام آوا:** وزه وز "صدای وزوز زنبور یا چیزی مانند آن" / vez-æ-

/vez

فعل: وزنید / vezenid / "وزوز می‌کند."

کاربرد در جمله: چنی وزنید / tʃæni vezenid / " چقدر وزوز

می‌کند "

(۲۷) **نام آوا:** جوله جول " صدای تکان خوردن چیزی" / dʒ ɔɪl-æ-

/dʒ ɔɪl

فعل: جولیا " تکان خورد" / dʒ ɔɪl-ia /

کاربرد در جمله: ماره یه دفعه جولیا "مار یک دفعه تکان خورد" / maræ-

/gæ ye dəfæ dʒ ɔɪl-ia

این کاربرد دوگانه مختص نام آواها نیست و الگوهای تکراری دیگری نیز دچار

چنین فرایندی می‌شوند:

(۲۸) **کلمهٔ تکرار:** هلکه هلک " تلاش پی‌درپی" / hæl k-æ-hælk /

فعل: هلک دی " تلاش می‌کند" / hæl k dei /

کاربرد در جمله: شو تا شوکی هلک دیم ارا یه لقمه نان "صبح تا شب

برای یک لقمه نان تلاش می‌کنیم."

/ ʃəʊ ta ʃəwæki hæl k dei m æra ye loqmæ nan /

نام آوا و فعل متناظرش هر یک می‌توانند از دیگری نشأت گرفته باشند؛ اما به

هر حال اکنون به بخشی معنادار تبدیل شده‌است؛ زیرا دیگری یک فعل است. علاوه بر این،

نام آوا در ساخت اسم یا مقوله‌های دیگر نیز به کار می‌رود:

(۲۹) **نام آوا:** وزه وز "صدای وزوز زنبور یا چیزی مانند آن" / vez-æ-

/vez

اسم: وزه /vezæ/

کاربرد در جمله: هی دنگ وزه‌ی تید "مدام صدای وز وزش می‌آید"

/dæŋ vez-ei tɪəd hæi/

(۳۰) نام آوا: خزه‌خز "خز خز" /xezæxez/

اسم: خزه /xezæ/

کاربرد در جمله: هی دنگ خزه سینه‌ی هاتیا "دایماً صدای خز خز سینه‌اش

می‌آمد".

/ hæi dæŋ xezæ sine-i hat-ia/

توضیحات بالا نشان می‌دهد که نام آواها در کردی کرمانشاهی گاهی از دو جزء معنادار ساخته شده و گاهی اجزاء آن هنوز معنایی پیدا نکرده‌اند؛ مانند هسه هس "نفس نفس زدن" /hæs-æ-hæs/. در کردی کرمانشاهی کلمه هئاس "نفس" /hænas/ معادل هس نیست و هس صدای نفس کشیدن است که معنای واژگانی ندارد. از این رو به دیدگاهی نیاز است که بتواند این دوگانگی را به خوبی تبیین کند؛ مثال دیگر نام آوای خرمة خرم "صدای خوردن خیار، نان خشک و..." /xerm-æ- /xerm است که هنوز به هیچ مقوله دستوری تبدیل نشده است و معنای واژگانی ندارد. دوگان ساخت گرمه گرم "صدای راه رفتن فرد چاق" /germ-æ-germ/ نیز چنین وضعیتی دارد.

۵-۳. تکرار ناقص پسوندی

در این فرایند قسمت تکرار شونده به صورت ناقص و همراه با تغییراتی پس از قسمت پایه می‌آید؛ بنابراین یکی از اجزاء معنادار و دیگری بی‌معناست. جزء بی‌معنا به صورت رونوشت موزون از دختر اول ساخته می‌شود و معنای "عنصر اول و شبیه یا مانند آن، از نوع آن" می‌دهد (اینکلاس و زول، ۲۰۰۵: ۴۵). در این مورد معنای کل دوگان ساخت

از مجموع دو جزء ساخته می‌شود و این در پرتو مفهوم "ساخت" در رویکرد دوگان-سازی صرفی حاصل می‌شود. وجود پیونده -o- مانند آنچه دربارهٔ تکرار کامل میانی بیان شد عمل می‌کند. این پیوند در برخی از موارد تکرار ناقص پسوندی حذف می‌شود.

(۳۱) پیچ و پلوچ "پیچ و شبیه پیچ" / pitʃ -o- pluʃ /

(۳۲) تق و پوق "تق و صدای شبیه به آن" / taq-o-puq /

(۳۳) جم و جول "جم و حرکت شبیه به آن، جنب و جوش" / dʒəm -

/dʒom -o

۵-۴. تکرار ناقص پیشوندی

در این فرایند قسمت تکرارشونده به صورت ناقص پیش از قسمت پایه می‌آید. در این موارد نیز دقیقاً مانند تکرار ناقص پسوندی یکی از اجزاء بی‌معنا است و کل دوگان‌ساخت معنای "عنصر اول + معنای افزایش و شدت" و در برخی موارد معنای "عنصر اول و چیزی شبیه آن" را می‌دهد. در این موارد پیوند -o- به دختر اول می‌چسبد؛ زیرا به لحاظ آوایی متعلق به ساخت همجایی آن است. مواردی از این نوع تکرار در جدول پیوست ۲ نشان داده شده‌است.

(۳۴) چک و چول / tʃek-o- tʃul / چول "خالی"؛ "خالی خالی"

(۳۵) چل و چاخ / tʃel- o- tʃax / چاخ "چاخ"؛ "بسیار چاخ"

۵-۵. ادات

دوگان‌سازی فرایندی زایا در کردی کرمانشاهی است و ساخت‌های دیگری نیز از دوگان‌سازی شکل می‌گیرد که معنایی واژگانی در آن‌ها مستتر نیست؛ به عبارتی ساخت واجی کلمه به گونه‌ای است که قابلیت تکیه بر شدن و مشدد شدن را برای گوینده فراهم می‌کند. بخشی از این قابلیت از طریق انواع تکرار ایجاد می‌شود؛ برای مثال، اصوات در این گویش کردی ساختی تکراری هستند که در بیشتر موارد هیچ‌یک از پایه و بخش تکرارشونده معنا ندارند؛ بلکه بر روی هم، برای نشان دادن تعجب و عصبانیت، رنجیدگی و... به کار می‌روند؛ مانند موارد زیر:

- ۳۶) آری واری "نوعی تشر زدن در جواب آری گفتن منظوردار مخاطب" / ʔari /
/vari
- ۳۷) دی دی "جهت مسخره کردن کسی گفته می شود" / dæIdæI /
- ۳۸) هی هی "از ادات تعجب" / hæIhæI /
- ۳۹) ای هی "هنگام خسته شدن و اعتراض از امری تکراری" / ʔ ei hei /
- ۴۰) آی هی "در بیان تعجب و اعتراض" / ʔæI hæI /
- ۴۱) های های "از ادات تعجب" / hai hai /
- ۴۲) وی وی "از ادات تمسخر، اعتراض و اعلام وجود" / wei wei /

۵-۶. دوگان ساخت‌هایی با شباهت واجی و معنای اصطلاحی دختران

گروه دیگری از کلمات هستند که نمی توان در آن‌ها پایه را مشخص کرد؛ به این دلیل که هیچ‌یک از قسمت‌های دوگان ساخت معنایی ندارد و در بهترین حالت ممکن است رابطه بین صورت و معنای کلمه به صورت استعاری به وسیله ریشه یابی یا شباهت با کلمه‌ای مشابه فهمیده شود؛ برای مثال پخشه پخشه / pæxʃæpæxʃæ / با معنای "تنبلی و سستی در انجام کاری" را می توان چنین ریشه یابی کرد که فرد به جای انجام کار به شمردن مگس‌ها مشغول است. ساخت هله پله "دستپاچه، آشفته" / helæpelæ / را نیز می توان با تصویری که از "هول" در ذهن به وجود می آید، مفهوم سازی کرد. همچنین ساخت لیف و لاف "خوشگذرانی" / lif-o- laf / نیز از طریق شباهت با علف "بیکار" مفهوم سازی می شود. این موارد نیز به راحتی بر اساس دوگان سازی صرفی و مفهوم ساخت قابل توجیه است؛ زیرا در دوگان سازی صرفی معنای دوگان ساخت حاصل جمع معنای یک یا هر دو دختر و یک افزوده معنایی است و در اینجا چون دختران معنایی ندارند، معنای دوگان ساخت از افزوده معنایی شکل می گیرد.

۵-۷. دوگان ساخت‌هایی با شباهت واجی و بی معنایی دختران

در این موارد بی‌معنایی عناصر تکرار خود در خدمت تولید مفهوم آشوب و بی‌نظمی در معنای دوگان‌سازی است. در این نوع دوگان‌سازی بین معنای کل کلمه و معنای اجزای آن ارتباط شفافی وجود ندارد؛ مثلاً دوگان‌سازی *التی بلقی* "اشتباه دیدن" / *zærlæq bærlæq* / و *زری‌بری* / *زری‌وری* "اشتباه دیدن" / *zeriberi, zeriveri* / کلمهٔ *التی بلقی* / *zærlæqbærlæq* / شرایطی را نشان می‌دهد که تصویر شیء نامشخص و درهم برهم دیده می‌شود. در اینجا دختران معنایی ندارند و افزودهٔ معنایی است که معنای دوگان‌سازی را شکل می‌دهد؛ یعنی مانند موارد قبلی مفهوم ساخت کمک می‌کند که به دوگان‌سازی معنا دار شود؛ زیرا هیچ‌یک از اجزاء معنا ندارند و معنای حاصل پس از وجود دو جزء شکل می‌گیرد. برخی دیگر از این نوع دوگان‌سازی در ادامه آمده است:

۴۳ زلم‌زیمباو / *zærlæm zimbaw* / "زرق و برق اشیاء براق"

۴۴ زیمبلی‌زیمباو / *zimbali zimbaw* / "صدای ساز و ضرب"

۴۵ هپلی‌هپو / *hæpeli hæpu* / "دمدمی مزاج"

۴۶ شلم‌شیلوا / *ʃærlæm ʃilwa* / "به‌هم‌ریخته، درهم و ب‌هم"

۴۷ عجق‌وجق / *ʔædʒæq vædʒæq* / "عجیب"

این موارد نشان می‌دهند که برای تبیین موارد تکرار در کردی کرمانشاهی معنادار بودن عناصر الزامی نیست؛ زیرا در بسیاری از آن‌ها یکی یا هر دوی دختران معنایی ندارند. طبق تعریف در نظریهٔ دوگان‌سازی صرفی F مجموعه‌ای از مشخصات نحوی معنایی تلقی می‌شود؛ بنابراین به‌منظور کارآمدی نظریهٔ دوگان‌سازی صرفی ناگزیر باید در برخی موارد این مجموعه را تهی انگاشت (مانند مواردی که هر دو یا یکی از دختران بی‌معنا بودند) و از مفهوم ساخت برای تبیین چنین مواردی بهره گرفت. به عبارتی این معنای ساخت است که بر دوگان‌سازی غالب است. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که دوگان‌سازی صرفی از عهدهٔ تبیین موارد دیگر تکرار هم برمی‌آید. با توجه به آنچه گفته شد، طیف زیر در دوگان‌سازی‌های کردی کرمانشاهی متصور است:

تکرار کامل	نام آوا	نقص	نقص بسوزندی	ادوات	اصطلاحی دختران	شباهت واجی و معنایی	دختران	قطب شفافیت واجی
شفافیت معنایی	وهمسانی واجی	بیشتر	+	شفافیت معنایی	وهمسانی واجی	کمتر	-	

شکل ۱ ترتیب دوگان ساخت‌ها در کردی کرمانشاهی

در این طیف مشاهده می‌شود که دوگان ساخت‌هایی با عنوان تکرار کامل بیشترین میزان شفافیت معنایی و همسانی واجی را در بین دختران دارند. پس از آن نام‌آواهایی که معنای واژگانی پیدا کرده‌اند و به ترتیب موارد دیگر هم چنانچه قبلاً توضیح داده شد، پس از آن قرار می‌گیرند.

۶. نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر دوگان ساخت‌ها در کردی کرمانشاهی براساس نظریهٔ اینکلاس و زول (۲۰۰۵) مورد بررسی قرار گرفت. فرایند مزبور در کردی کرمانشاهی تنوع معنایی و صوری زیادی دارد و در این پژوهش تکرار کامل، تکرار ناقص، اصوات و همچنین تکرارهایی با رابطهٔ استعاری و مواردی از تکرار که دارای عناصر بی‌معنا هستند، مشاهده گردید. این پژوهش نشان داد که در برخی از موارد، تکرار بیانگر مطابقت شمار بین صفت و موصوف است و به ساخت نحو مربوط می‌شود؛ بنابراین دوگان‌سازی تنها به بخش واجی منحصر نمی‌شود. از سوی دیگر، طبق تعریف در نظریهٔ دوگان‌سازی صرفی کلمهٔ تکرار شامل مجموعه‌ای از مشخصات نحوی معنایی و یک معنای افزوده است؛ اما به‌منظور کارآمدی این نظریه باید در برخی موارد مجموعهٔ مشخصات نحوی معنایی را تهی‌انگاشت (مانند مواردی که هر دو یا یکی از دوختران بی‌معنا بودند) و از مفهوم

ساخت برای تبیین چنین مواردی بهره گرفت؛ بنابراین با توجه به اینکه اینکلاس و زول خود به استفاده از مفهوم ساخت برای تبیین تکرارهایی با معنای اصطلاحی و یا ترکیبات هسته بیرون اشاره کرده‌اند، می‌توان مفهوم ساخت را برای تبیین مواردی که یک یا هر دو جزء تکرار بی معنا هستند نیز تعمیم داد و از این حیث نظریهٔ دوگان‌سازی صرفی (و به تبع آن نظریات ساخت محور) از عهدهٔ تبیین تمام موارد دوگان‌سازی و مطرح‌شده در این مقاله برمی‌آید. بر این اساس، دوگان‌ساخت‌ها در کردی کرمانشاهی از منظر صورت و معنا به سه دستهٔ کلی تر تقسیم می‌شوند:

الف) دوگان‌ساخت‌هایی که هر دو جزء تکرار معنادار بوده و از لحاظ واجی یکسان هستند؛ این نوع کلمات در تکرار کامل مشاهده شدند. نام آواها در این دسته از کلمات قرار می‌گیرند. نتایج این پژوهش نشان داد که بسیاری از نام‌آواها به صورت فعلی غیرتکراری در زبان کردی به کار می‌روند؛ بنابراین نمی‌توان گفت هنوز به دلیل نام‌آوا بودن در سطح آوایی قرار دارند؛ بلکه به عنوان فعل یا مقولات دیگر در سطح واژگان قرار داشته و از این لحاظ هر دو دختر موجود در این دوگان‌ساخت معنا دارند و در سطح واژگان گویشور قرار دارند.

ب) دوگان‌ساخت‌هایی که پایه معنادار و عنصر تکرار بی معناست: مانند تکرار ناقص پیشوندی و پسوندی. این مورد از دوگان‌سازی در پرتو مفهوم "ساخت" تبیین می‌شوند. در فرایند تکرار ناقص پیشوندی قسمت تکرار شونده به صورت ناقص پیش از قسمت پایه می‌آید. در این موارد نیز دقیقاً مانند تکرار ناقص پیشوندی یکی از اجزاء بی معنا است و کل دوگان‌ساخت معنای "عنصر اول + معنای افزایش و شدت" و در برخی موارد معنای "عنصر اول و مانند آن" را می‌دهد.

پ) دوگان‌ساخت‌هایی که هر دو عنصر کلمه فاقد معنای مشخص هستند؛ اما شباهت صوری دارند؛ مانند اصوات. اصوات در این زبان به صورت ساختی تکراری هستند که هیچ یک از پایه و بخش تکرار شونده معنا ندارند؛ بلکه بر روی هم برای نشان دادن تعجب و عصبانیت، رنجیدگی و... به کار می‌روند. گروه دیگری از کلمات هستند که

نمی‌توان در آن‌ها پایه را مشخص کرد؛ زیرا هیچ‌یک از اجزاء دوگان ساخت معنا ندارند و در بهترین حالت ممکن است رابطه بین صورت و معنای کلمه به صورت استعاری، با ریشه‌یابی و یا شباهت‌یابی با کلمه مشابه فهمیده شود. این بی‌معنایی خود در خدمت تولید مفهوم آشوب و بی‌نظمی در معنای حاصل از دوگان ساخت است. در اینجا نیز مانند موارد قبلی این مفهوم ساخت است که کمک می‌کند دوگان ساخت معنادار شود.

منابع

- امینی، رضا (۱۴۰۰)، **بررسی و تحلیل کارکردهای مشترک دوگان‌سازی در چند زبان و گویش رایج در ایران**، زبان‌شناسی گویش‌های ایرانی، دوره ۶، شماره ۱، صص ۶۵-۹۸.
- تفرجی یگانه، مریم و نعمت جهان‌فر (۱۳۹۶)، **فرایند تکرار در گویش کلهری براساس نظریه بهینگی**، زبان فارسی و گویش‌های ایرانی، دوره ۲، شماره ۲، صص ۱۶۱-۱۷۹.
- حیدر زاده، خسرو (۱۳۸۹)، **فرهنگ لغات گویش کرمانشاهی**، تهران: خسرو حیدرزاده.
- دبیرمقدم، محمد و سیما ملکی (۱۳۹۵)، **تحلیل صوری و معنایی فرایند تکرار کامل در زبان فارسی**، زبان‌شناسی و گویش‌های خراسان، دوره ۸، شماره ۱۴، صص ۱-۲۳.
- راسخ‌مهند، محمد (۱۳۸۸) **بررسی معنایی تکرار در زبان فارسی**، زبان‌شناسی، دوره ۲۳، شماره ۱، صص ۶۵-۷۳.
- راسخ‌مهند، محمد، محمدی راد، مسعود (۱۳۹۲)، **بررسی صوری و معنایی تکرار در گویش سورانی**، ویژه‌نامه فرهنگستان (زبان‌ها و گویش‌های ایرانی)، دوره جدید شماره ۳ صص ۱۴۶-۱۳۳.
- رضی نژاد، سید محمد، الله‌یاری، فریده (۱۳۹۵)، **بررسی فرآیند تکرار در زبان کردی در چهارچوب نظریه بهینگی**، پژوهش‌های زبانی، زوره ۷، شماره ۲، صص ۷۵-۶۰.
- سلندری رابری، مراد علی، رفیعی، عادل و بتول علی نژاد (۱۳۹۵ الف)، **تکرار به مثابه دوگان‌سازی صرفی: شواهدی از زبان فارسی**، دو ماهنامه جستارهای زبانی، دوره ۷، شماره ۵، صص ۹۱-۱۱۸.
- _____ (۱۳۹۵ ب)، **دوگان‌سازی فعل در زبان فارسی بر مبنای نظریه دوگان‌سازی صرفی: تحلیلی ساختارگرا** - معنایی، نشریه پژوهش‌های زبانشناسی تطبیقی، دوره ۱۲، شماره ۶، صص ۳۵-۱۷.

بررسی تکرار در کردی کرمانشاهی براساس نظریه دوگان‌سازی صرفی _____ ۴۳۱

- شقاقی، ویدا (۱۳۷۹)، **فرایند تکرار در زبان فارسی**، مجموعه مقالات چهارمین کنفرانس زبان‌شناسی نظری و کاربردی، به کوشش سید علی میرعمادی، تهران، علامه طباطبایی، ج ۱، صص ۵۱۹-۵۳۴.

- _____ (۱۳۸۹) **مبانی صرف**، تهران: سمت.

- کلباسی، ایران (۱۳۸۷)، **ساخت اشتقاقی واژه در زبان فارسی امروز**، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

- گلغام، ارسلان، محیی‌الدین قمشه‌ای (۱۳۹۱)، **تصویر‌گونگی دوگان‌ساخت‌ها در زبان فارسی: طبقه‌بندی معنایی**، پژوهش‌های زبان و ادبیات تطبیقی، دوره ۳، شماره ۱، صص ۱۷۲-۱۵۳.

- محمدی، علی و عبدالستار نقشبندی (۱۳۹۴)، **تحلیل و بررسی نام‌آواها در زبان کردی و پژوهشی در مصداق‌های کردی و فارسی آن**، پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی، دوره ۵، شماره ۹، صص ۲۵۶-۲۴۳.

- محمودی‌بختیاری، بهروز و زهره ذولفقار کندی (۱۳۹۴)، **دوگان‌سازی کامل در زبان فارسی: یک بررسی پیکره‌بنیاد**، پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، دوره ۳۱، شماره ۱، صص ۱۴۷-۱۶۱.

- نیکویخت، ناصر (۱۳۸۳)، **صوت آواها و نظریه منشأ زبان**، فصلنامه‌ی پژوهش‌های ادبی، شماره ۳، صص ۱۳۲-۱۱۵.

- واعظ، بتول و کاردل ایلواری (۱۳۹۰)، **بررسی تأثیر تکرار در فصاحت بوستان**، مطالعات زبانی و بلاغی، سال دوم، دوره ۴، صص ۱۳۷-۱۵۶.

- وفایی، عباس‌علی (۲۰۱۰)، **نقش‌های ناهمگون در کلمات مکرر همسان**، مطالعات زبانی و بلاغی، دوره ۱، شماره ۲، صص ۱۴۷-۱۶۴.

جدول پیوست ۱ انواع تکرار کامل در کردی کرمانشاهی

معنای افزوده	پایه	دوگان ساخت	
شدت و تکرار	/zeq/	(۱) ذق/zeqzeq/ "درد کردن زخم"،	تکرار کامل افزوده
تکرار	/rægæ/	(۲) /rægærægæ/ رگەر گه	
تکرار	qend3 æ	(۳) غنجه غنجه "خرد خرد" /qend3 æqend3 æ/،	
تکرار	/fal/	(۴) فال فال "خرد خرد" /fal fal/،	
تکرار	/gerend3/	(۵) گرنج گرنج "دندانه دندانه" /gerend3 gerend3/	
تکرار	/teliʃ/	(۶) پلاش پلاش "تکه تکه" /pelaʃpelaʃ/	
تکرار	ʒiræ	(۷) تلیش تلیش "پاره پاره" /teliʃteliʃ/،	
تکرار	/Keran/	(۸) ژیره ژیره / "زیر زیرکی" /ʒiræʒiræ/	
تکرار	/fawd3/	(۹) kerankeran / کشانکشان	
تکرار	/Sewa/	(۱۰) فاوچ فاوچ "دسته دسته" / fawd3 fawd3 /	
تکرار	/dæsi/	(۱۱) سواسوا "جدا جدا" / sewasewa / (۱۲) دسی دسی "دستی دستی" /dæsidæsi/	
تکرار	/Kaw/	(۱۳) کاوه کاو "شاخ و شانه کشیدن" kaw-æ- /	
تداوم و تکرار	/wet/	/kaw/	
شدت و تکرار	/fet/	(۱۴) وتوت "در گوشی حرف زدن" wet-æ- /	
تکرار	/kert/	(۱۵) فته فت "در گوشی حرف زدن" fet-æ- / (۱۶) کرت کرت "کاری را کم کم انجام دادن" kert/ / /kert-æ- /	

تکرار	/Hæs/	/ hæ-s-æ-hæs/ " صدای نفس نفس "	۶۱-۶۲
شدت و تکرار	/xertʃ/	"خرچه خرج" صدای خرد شدن چیزی زیر دندان "	
تکرار	/dʒ ik/	/ xertʃ-æ-xertʃ/ dʒ ik- / "جیکه جیک جیک گنجشک" / /æ-dʒ ik	

جدول پیوست ۲ تکرار ناقص پسوندی

معنای افزوده	پایه	دوگان ساخت
چیزی شبیه پیچ	/pitʃ/	(۶۹) پیچ و بلوچ " پیچ و خم " /pitʃ- o-plutʃ/
صدایی شبیه تق	/ taq /	(۷۰) تق و پوق "سرو صدا" / taq- o- puq /
حرکتی شبیه	/dʒom/	(۷۱) جم و جول "حرکت آرام" /dʒom -o- dʒoɪ l/
جنیندن	/fik /	(۷۲) فیک و فاک "سوت زدن" / fik- o - fak /
صدایی شبیه	/gæn/	(۷۳) جیک و جاک " سروصدای گنجشک " /dʒik- o- /
سوت	/lat /	dʒak
صدایی شبیه	/naz/	(۷۴) گن گوتال "چیزی بی ارزش" /gæn gotal /
جیک	/tʃæp /	(۷۵) لات و لوت "لات و لوت" /lat -o- lɔit/
چیزی شبیه به	/tʃæft /	(۷۶) ناز و نوز "ناز کردن" /naz o nuz /
گند	/gordʒ/	(۷۷) نق و ناق "نق زدن" /neq- o- nuq/
کسی شبیه لات	/ʒan /	(۷۸) چپ و چواشه "کج و کوله" /tʃæp- o- tʃwaʃæ /
ادایی شبیه ناز	/ʃit /	(۷۹) چفت و چیل "کج و کوله" /tʃæft- o- tʃil /
صدایی شبیه نق	/ʒez/	(۸۰) گرج و گوال "سرحال" /gordʒ -o- gwal /
چپ مانند	/xis /	(۸۱) ژان ژو " درد" /ʒan ʒu/
مانند چفت	/daxel /	(۸۲) شیت و ویت "دیوانه" / ʃit-o-vit /
سرحال و مانند آن	/xordeæ /	(۸۳) عز و چز "نالیدن" /ʒez-o- tʃez /
احساسی شبیه ژان	/dærz /	(۸۴) خیس و تلیس "خیس" /xis o tliš/
، درد	/dæridæ/	(۸۵) گیج و ویج "گیج" / gidʒ- o- w idʒ/
مانند شیت ، دیوانه	/qer/	(۸۶) داخل واخل " داخل " /daxel vaxel /
عز، ناله و مانند آن	/qæl /	
	/har/	
	/xak/	

خیس مانند	/qal/	۸۷) خورده برده "اختلاف داشتن با کسی" / xordeæ
گیج مانند	/gel/	bordæ/
داخل، درون و	/ fira/	۸۸) خورده جویده "اختلاف داشتن با کسی" / xordeæ
مانند آن	/ kep /	zordæ
اختلاف و مانند		۸۹) درز و دورز "ترک های متعدد" / dærz- o - durz
آن		۹۰) دریده و ریده "پاره پوره" / dæridæ væridæ/
اختلاف و مانند		۹۱) قری قری "خودآرا" / qeri feri/
آن		۹۲) قل و پل "تکه پاره" / qæl -o- pæl /
شبهه درز و سوراخ		۹۳) هار و هاج "وحشی" /har- o -haʒ/
و ...		۹۴) خاک و خل "خاک و خل" - /xak -o xol/
پاره مانند		۹۵) قال و قو "سروصدا" /qal -o -qu/
قری، شبیه خود-		۹۶) گل و پل "غلطاندن" /gel- o- pel/
آرا		۹۷) شق و شیره "اسقاطی و وارفته" /ʃæq- o- ʃiræ/
پاره مانند		۹۸) کپ و رپ "سفت و محکم، کپ شده" / kep- o- rep /
مانند هار و وحشی		
مانند خاک		
شبهه صدای بلند		
شبهه غلطاندن		
مانند شیره		
کپ مانند		

جدول پیوست ۳ تکرار ناقص پیشوندی در کردی کرمانشاهی

معنای افزوده	پایه	دوگان ساخت
خالی مانند	/ tʃul / خالی، چول	/ tʃek - o- tʃul / "چک و چول" خلوت
چاق مانند	/ tʃax / چاخ، چاق	/ tʃel - o- tʃax / "چاق" چل و چاخ
خوشحال	خوشان، خوشحال	/ xofeli / "خوشلی خوشان" خوشحال
مانند فن	/ xofan /	xofan/
مانند سیر	/ fæn / فن	/ fit- o- fæn / "نیرنگ"، نیرنگ
مانند آواره	/ sir / سیر	/ set - o- sir / "سیر" ست و سیر
مانند ناامید	/ veilan / ویلان	/ vet- o -veilan / "وت و ویلان" آواره
مانند لب	/ na-ʔomɪd / ناامید	/ nek- o - " کاملاً ناامید" - nek- o -
پاره مانند	/ lowtʃæ / لوجه، لب	na ʔomɪd /
مانند دیوانه	/ telɪʃ / تلیش، پاره	lek- o- " لب و لوجه" lek- o-
مانند مغرور	/ ʃit / شیت، دیوانه	/ lowtʃæ /
بلند	/ qot / قت، مغرور	ʃiʃ/ - o- telɪʃ / "پاره" شیش و تلیش
مانند سخنان بیهوده	/ ʃur / شور، بلند	/ ʃæl ʃ it/ "دیوانه" شل شیت
کهنه مانند	ور، حرف بیهوده / ver	/ zot - o- qot " وقت" مغرور و خودنما
مانند فامیل	/ ʃer / شر، کهنه	/ ʃep - o- ʃur / "لباس" بلند
مانند صدای بلند	/ famil / فامیل	/ ʃ er- o- ver / "سخنان بیهوده" شر و ور
مانند کوه	/ qal / قال، صدا	/ ʃ et- o- ʃer / "مندرس" شت و شر
مانند خدمتکار	/ kɔɪ / کو، کوه	fet - o- famil " خویشاوندان" فت و فامیل
ضخیم	kolfæt / کلفت، عائله	//
تهی، خالی	/ koloft /	/ qelm- o- qal / "سر و صدا" قلم و قال
گشاد مانند	/ xali / خالی	/ kæʃ- o- kɔɪ / "کوه و کمر" کش و کو
مانند گرد و خاک	/ goʃad / گشاد	/ kutʃ- o- "عائله" کوچ و کلفت
شبه وضعیت	/ /	kolfæt/
دستپاچگی	توز، گرد و خاک / /	kæt- o- koloft / "کلفت" کت و کلفت
شبه چیز پهن	tuz	/ xet - o- / " خالی و بی روح" خت و خالی
کاری مانند شستن	/ rip / ریپ، تته پته	xali
شبه اسراف،	/ pæn / پن، پهن	/ gæl - o- " خیلی گشاد" گل و گشاد
ریخت و پاش	/ ʃur / شور، شستن	goʃad/

<p>شبیبه چانه زدن چاره، تدبیر حرفی از نوع ادعا</p>	<p>ریز /riz/ چونه /tʃonæ/ چاره / tʃaræ/ لاف ، ادعا / laf /</p>	<p>(۱۲۰) تپ و توز " گرد و خاک راه انداختن" / tæp- o- tuz (۱۲۱) تپ و ریپ " دستپاچگی، هول و ولا" / / tæp- o- rip (۱۲۲) پته پن " خیلی پهن" / pæte pæn/ (۱۲۳) شفت و شور " شست و شو" /ʃeft-o- ʃur / (۱۲۴) رفت و ریز "ریخت و پاش" / reft- o- riz / (۱۲۵) جتی و چونه "چانه زدن" - o- tʃæq / tʃonæ/ (۱۲۶) چم چاره "چاره" /tʃem tʃaræ / (۱۲۷) لیف و لاف "لاف زدن" /lif- o- laf /</p>
--	--	---